

[Avaleht](#) > ... > [Otsige Õigusvaldkonna Spetsialisti](#) > [Leia Ekspert](#) > [Czechia](#)

Leia ekspert

Sisu koostaja:

Tšehhi

Tšehhi



I. Ekspertide nimekirjad ja registrid

Tšehhi Vabariigis on olemas ametlik ekspertide nimekiri.

Vastavalt justiitsministeeriumi 26. novembri 2020. aasta rakendusmäärusega nr 503/2020 rakendatava seaduse nr 254/2019 (ekspertide, eksperdibüroode ja eksperdiasutuste kohta, edaspidi „eksperdiseadus“) paragrahvile 15 on ekspertide nimekiri avalik.

Ekspertide nimekiri on kättesaadav [siin](#). Selles nimekirjas on esitatud ka eksperdibürood ja -asutused, kes on pädevad eksperditoiminguid ellu viima.

Ekspertide nimekirja pidamise eest vastutab justiitsministeerium.

Määrusega nr 503/2020 rakendatava eksperdiseaduse paragrahvi 5 lõike 1 kohaselt peavad eksperdid nimekirja kandmiseks vastama järgmistele kriteeriumidele:

- neil peab olema registrijärgne asukoht, alaline elukoht, kontaktaadress või välisriigi kodaniku registreeritud elukoht Tšehhi Vabariigis;
- neil peab olema nõutav haridustase (võimaluse korral ülikooliharidus, vastasel juhul kõrgeim haridustase, mida on võimalik omandada);
- neil peab olema vähemal viieaastane aktiivse kutsealase tegevuse kogemus asjaomases valdkonnas ja sektoris;
- neil peab olema täiendav eriharidus või kutseoskuse tunnistus (rakendusmääruse nr 505/2020 2. lisas loetletud valdkondades ja sektorites);
- neil peab olema täielik teovõime (nad peavad olema igati suutelised kohtumenetluses osalema);
- nad ei tohi olla kriminaalkorras karistatud (isik ei tohi olla lõplikult süüdi mõistetud tahtlikus või hooletusest tulenevas süüteos, mis pandi toime eksperdi- või äritegevusega seoses, välja arvatud juhul, kui leitakse, et ta ei ole süüdi mõistetud);
- neil peavad olema vajalikud materiaalsed ja tehnilised vahendid ja seadmed;
- nad peavad olema sooritanud justiitsministeeriumi korraldatud vastuvõtueksami;
- nad ei tohi olla pankrotis;
- nende eksperditoimingute tegemise luba ei tohi olla viimase viie aasta jooksul eksperdikohustuste tõsise või korduva rikkumise tõttu kehtetuks tunnistatud ning
- nad ei tohi olla viimase kolme aasta jooksul saanud eksperdiseaduses loetletud rikkumiste eest 100 000 Tšehhi krooni suurust või suuremat trahvi.

Ekspertbüroo või -asutuse tegevuse elluviimiseks peavad olema täidetud eksperdiseaduse paragrahvides 6 ja 7 sätestatud eritingimused.

Registreerimiseks peavad eksperdid andma vande. Vanne on järgmine: „Luban, et järgin eksperditegevuses seadusi, teen oma eksperditoiminguid erapooletult ja sõltumatult, kasutan täielikult kõiki oma teadmisi, jätkan enda koolitamist ja hoian konfidentsiaalsena kõiki fakte, millest eksperditegevuse käigus teada saan“.

Nimekirja kandmiseks peab ekspert esitama taotluse justiitsministeeriumile.

Ekspertid ei pea aga kinnitama, et järgivad käitumisjuhendit või eetikakoodeksit.

Ekspertid võib nimekirjast kustutada järgmistel põhjustel:

- eksperti surm või ekspertbüroo või -asutuse sulgemine;
- eksperti teade, et ta on ekspertina töötamise lõpetanud;
- õiguslikult jõustub otsus tühistada tema ekspertitegevuse luba.

Ekspertitegevuse elluviimise õiguse lõppemine pärast seda, kui ministeerium on loa tühistanud, on reguleeritud ekspertiseaduse paragrahvi 14 lõikega 1. Seda sätet kohaldatakse juhul, kui ekspert ei vasta enam tema ametisse nimetamise tingimustele, ei ole esitanud tõendeid kohustusliku vastutuskindlustuse kohta, ei suuda meditsiinilistel, ametialastel või muudel tõsistel põhjustel pikas perspektiivis töötada, on muul viisil mitteaktiivne (on esitanud viimase viie aasta jooksul vähem kui kolm ekspertiaruannet) või rikub tõsiselt või korduvalt ekspertiseaduses sätestatud kohustusi.

Justiitsministeerium ajakohastab ekspertide nimekirja regulaarselt.

Eksperti leiab [otsinguvahendi](#) abil. Sellega tehtav otsing hõlmab kõiki eksperte, ekspertbüroosid ja -asutusi.

Ekspertid kantakse nimekirja nende valdkonna, sektori, ja kui see on asjakohane, spetsialiseerumise alusel. Praegu on ekspertiseaduses sätestatud 52 peamist valdkonda. Rakendusmääruse nr 505/2020 1. lisas on loetletud ekspertiisisektorid mitmesugustes ekspertiisivaldkondades.

Ekspertid peavad sisestama elektrooniliselt üksikasjalikud andmed oma ekspertitegevuse kohta justiitsministeeriumi peetavasse kaugjuurdepääsetavasse ekspertiaruannete registrisse.

II. Ekspertide kvalifikatsioon

Ekspertiks võib määrata ainult selliseid isikuid, kes on omandanud nõutaval tasemel koolituse ja kes vastavad nende spetsialiseerumisvaldkonnas ja -sektoris tegutsemise aega käsitlevatele miinimumnõuetele. Ekspertina tegutsemiseks ei pea olema ekspertide kutseorganisatsiooni liige.

Teatavate ekspertiisivaldkondade ja -sektorite puhul, näiteks ehitussektoris (vastavalt rakendusmääruse nr 505/2020 2. lisale), tuleb aga neis valdkondades ja sektorites ekspertina töötamiseks esitada kutseoskuse tõend, mille on väljastanud kohustusliku liikmesusega õiguspäraselt asutatud kutseliit.

Ekspertid peavad oma teadmisi värskendama või täiendama. Justiitsministeerium osaleb ekspertide koolitamises ja edasises kutsealases toetamises.

III. Ekspertide tasustamine

Ekspertide tasustamine on reguleeritud ekspertiaruande tellinud kliendiga sõlmitud lepingu või ekspertiseaduse ja ekspertitasusid käsitleva rakendusmäärusega nr 504/2020.

Ekspertide tasustamisel kehtivad piirangud. Lepingujärgne tasustamine ei ole lubatud juhul, kui ekspertiaruannet taotleb avaliku sektori asutus (näiteks kohus või haldusasutus).

Lisaks tasule on ekspertil õigus hüvitisele rahaliste kulude ja kulutatud aja, sealhulgas ekspertitegevusega seoses väljaspool eksperti registrijärgset bürood asuvasse kohta reisimiseks kulutatud aja eest.

Kohtu määratud ekspertid võivad saada ettemakseid.

Ekspertitasusid makstakse järgmiselt.

Tsiviilkohtumenetlus

Ekspertitasud sisalduvad menetluskuludes. Kumbki menetluspool kannab enda ja oma esindajate kulud. Kohus näeb ette konkreetses kohtuasjas täieliku võidu saavutanud poolele selliste kulude hüvitamise, mis on tekkinud tema õiguse tegelikul teostamisel või kaitsmisel kaotanud poole vastu. Kui pool saavutab ainult osalise võidu,

jaotab kohus kulude hüvitamise õiglaselt või otsustab, et kummalgi poolel ei ole õigust nende hüvitamisele. Menetluse tulemuste põhjal on riigil õigus saada pooltelt hüvitist riigi kantud menetluskulude eest, välja arvatud juhul, kui eeldatakse, et pooled on kohtukulude tasumisest vabastatud.

Kriminaalmenetlus

Kriminaalmenetluse, sealhulgas täitemenetluse läbiviimise kulud kannab riik. Kui kostja mõistetakse lõplikult süüdi, peab ta maksma riigile ühekordse summa nende kulude hüvitamiseks, sealhulgas juhul, kui menetluse käigus telliti eksperdiaruanne. Selle ühekordse summa piirmäära ületavad kulud kannab täielikult riik. Kui välja arvata mõned erandid, siis ei kanna riik nende eksperdiaruannete kulusid, mida ta ei ole tellinud.

IV. Ekspertide vastutus

Ekspertid vastutavad enda toimepandud süütegude eest eksperdiseaduse alusel (paragrahv 39) või võimaliku kuriteo toimepanemise eest, mis seisneb vande murdmises ja vale eksperdiarvamuse esitamises, kui eksperdiaruanne oli vale, tugevalt moonutatud või mittetäielik (seaduse nr 40/2009 (karistusseadustik) paragrahv 346).

Samuti on eksperdiseadusega ette nähtud ekspertide konkreetne vastutus eraõiguse alusel. Ekspertid peavad hüvitama mis tahes kahju, mida nad seoses oma eksperditegevusega põhjustavad. Ekspertid on aga vastutusest vabastatud juhul, kui nad tõendavad, et neil ei olnud võimalik kahju ära hoida ka kõigi jõupingutuste juures, mida neilt võidakse nõuda.

Eksperti vastutusele ei ole kehtestatud seaduses täpsustatud ülemmäära.

Eksperti kohustuslik kindlustus aitab katta nende vastutust oma eksperditegevuse tulemusel põhjustatud kahju eest.

V. Lisateave ekspertiisimenetluste kohta

Peamised õigusaktid, mida Tšehhi Vabariigis eksperditegevuse suhtes kohaldatakse, on seadus nr 254/2019 ekspertide, eksperdibüroode ja eksperdiasutuste kohta, seadus nr 99/1963 (tsiviilkohtumenetluse seadustik), seadus nr 141/1961 kriminaalkohtumenetluse kohta (kriminaalmenetluse seadustik) ja seadus nr 500/2004 (haldusmenetluse seadustik).

Üldreeglid, mille alusel avaliku sektori asutused eksperte nimetavad, on tsiviil-, kriminaal- ja halduskohtus toimuvates menetlustes sarnased.

Nimetusi „ekspert“, „eksperdibüroo“ ja „eksperdiasutus“ võivad kasutada ainult vastavat luba omavad isikud.

Tšehhi Vabariigi õigussüsteemis ei tehta vahet kohtu nimetatud ekspertidel, tehnilistel ekspertidel, õigusekspertidel ega muud liiki ekspertidel.

Ekspertide nimekirja on kokku kantud ligikaudu 6 000 eksperti.

1. Ekspertide ametisse nimetamine

Eksperti võib ametisse nimetada kohus, mõni muu avaliku sektori asutus või menetluspool.

Tsiviil- ja halduskohtumenetluses ei ole enne menetluse algust võimalik eksperti ametisse nimetada.

Seoses kriminaalmenetlusega on kriminaalmenetluse seadustiku paragrahvi 105 lõikes 1 sätestatud järgmine: „Kui kriminaalmenetluse seisukohast oluliste asjaolude selgitamiseks on vaja eksperditeadmisi, küsib kriminaalmenetlusega seotud ametiasutus spetsialisti arvamust. Kui selline menetlus ei ole hinnatava küsimuse keerukuse tõttu piisav, nimetab kriminaalmenetlusega seotud ametiasutus eksperti. Kohtueelses menetluses nimetab eksperti kriminaalmenetluses osalev ametiisik, kes peab eksperdiaruannet otsuse tegemiseks vajalikuks (näiteks politseiametnik või prokurör), vastasel korral nimetab eksperti prokurör, kui küsimus on suunatud tagasi täiendavaks uurimiseks, või kohtumenetlust juhtiv kohtunik. Eksperti nimetamisest teavitatakse

süüdistatavat ja kohtumenetluse puhul prokuröri. Teisi isikuid teavitatakse eksperdi nimetamisest siis, kui peetakse vajalikuks, et nad seoses ekspertiisimenetluse läbiviimisega midagi teeksid või võimaldaksid, näiteks annaksid eksperdile juurdepääsu teatavale kohale.“

1.a Eksperdi nimetab kohus

Kohus võib nimetada eksperdi konkreetsetes juhtumites vajalike erialaste küsimuste hindamiseks. Tsiviil- ja kriminaalõiguses on ka juhtumeid, kus eksperdi nimetamine on kohustuslik (mõned juhtumid tulenevad ka kohtupraktikast). Eksperte võib nimetada ka esialgses või kohtueelses menetluses.

Kriminaalkohtumenetlust käsitleva seaduse nr 141/1961 (kriminaalmenetluse seadustik) paragrahvi 105 lõikes 1 on sätestatud järgmine: „Kui kriminaalmenetluse seisukohast oluliste asjaolude selgitamiseks on vaja eksperditeadmisi, küsib kriminaalmenetlusega seotud ametiasutus spetsialisti arvamust. Kui selline menetlus ei ole uuritava küsimuse keerukuse tõttu piisav, nimetab kriminaalmenetlusega seotud ametiasutus eksperdi.“

Tsiviil-, kriminaal- ja halduskohtutes toimuvates menetlustes ekspertide nimetamisel olulisi erinevusi ei ole.

Ekspertidel on seadusest tulenev kohustus teatada, kui neil tekib huvide konflikt.

Kui eksperdi nimetab ametisse kohus, siis peab kohus ta valima ekspertide nimekirjast. Kui asjaolud seda ei välista, siis nimetatakse ametisse eksperdid, kelle registreeritud asukoht või kontaktaadress on selle maakohu piirkonnas, kus kohus või selle osakond asub. Kui nimekirjas sellist eksperti ei ole või kui ühelgi registreeritud eksperdil ei ole võimalik aruannet koostada, siis võib kohus erandjuhul määrata eksperdiaruannet koostama isiku, kes ei ole ekspertide nimekirja kantud – kohtu määratud ajutise eksperdi (eksperdiseaduse paragrahv 26).

1.b Eksperdi nimetavad pooled

Menetluspooled võivad nimetada eksperdi, kui nad seda soovivad. Menetluspoole nimetatud (riiklikus ekspertide nimekirjas registreeritud) eksperdi koostatud eksperdiaruandel on sama õiguspädevus nagu kohtu määratud eksperdi aruandel. Kõnealune aruanne peab aga sisaldama eksperdi klauslit, milles on märgitud, et ekspert teab, mis tagajärjed kaasnevad teadlikult vale eksperdiaruande esitamisega (tsiviilkohtumenetluse seadustiku paragrahv 127a, kriminaalmenetluse seadustiku paragrahv 110a).

Eksperdi nimetamisel ei pea pooled järgima mingit erimenetlust. Eksperdiaruanne peab aga sisaldama teavet selle kohta, kas ekspert saab tasu lepingu alusel, ning see tasu ei tohi sõltuda eksperdi töö tulemustest.

Mõlemad kohtumenetluse pooled ei saa samaaegselt nimetada sama eksperti.

Kohus ei saa anda korraldust, et mõlemad pooled koos määraksid ühe eksperdi (näiteks väikese nõudeväärtusega või kiirmenetluses olevate juhtumite korral), selle asemel, et kumbki nimetab oma eksperdi.

Vaidluse pooled peavad esitama eksperdile üksikasjalikud juhised ja küsimused, millele ekspert peaks vastama.

2. Menetlus

2.a Tsiviilkohtumenetlus

Kui kohus kahtleb eksperdiaruande õigsuses või kui aruanne on ebaselge või mittetäielik, tuleb paluda eksperdil seda selgitada või esitada lisateavet. Kui ta seda ei tee, siis laseb kohus eksperdiaruande teisel eksperdil läbi vaadata. Eksperte küsitletakse tavaliselt kohtuprotsessi ajal.

Eksperdi arvamus ei ole kohtunikule kunagi siduv. Eksperdiaruanne on sama kaalukas kui mis tahes muud tõendid ning kohtunik peab seda hindama objektiivselt ja muude tõendite taustal. Kohtu nimetatud eksperdi esitatud eksperdiaruande suhtes ei kehti täpsuse eeldust. Menetluspoole nimetatud eksperdi aruandel on sama õigusjõud kui kohtu määratud eksperdi aruandel.

Pooled võivad esitada vastuväiteid eksperdiaruande vaidlustamiseks.

Sellist menetlust, kus eksperdid kohtuvad või neid küsitletakse enne kohtuprotsessi, et püüda küsimusi kitsendada ja võimaldada kohtul eriarvamusi mõista, ei ole. Ekspertid võivad menetluse ajal pooltega suhelda,

kuid nad ei tohi esitada aruannet, kui esineb kahtlusi nende erapooletuses.

Kohe, kui ekspert saab teada asjaoludest, mis tema osalemise välistavad, peab ta sellest teavitama aruande tellinud poolt; sama kohustus on teistel menetluses osalejatel. Otsuse eksperdi menetlusest kõrvaldamise kohta teeb eksperdi nimetanud asutus.

Menetluspooltel on kohustus ekspertidega koostööd teha. Mõnel juhul taotleb ekspert poolte uurimist või küsitlemist.

Sealjuures ei pea ekspert pooltega kohtuma, et nende märkusi koguda.

1. Eksperdiaruanne

Eksperdiaruanne peab olema terviklik, tõene ja kontrollitav. Eksperdiaruande vorminõuded on sätestatud eksperdiseaduse paragrahvides 27 ja 28 ning rakendusmääruses nr 503/2020.

Aruanne peab sisaldama järgmist:

- tiitelleht
- pädevus
- allikate loetelu
- leiud
- arvamus
- põhjendus, mis on piisavalt üksikasjalik, et seda saaks kontrollida
- järeldus
- lisad
- eksperdi klausel
- eksperdi pitser
- allkiri (elektroonilises vormis aruande puhul kvalifitseeritud e-allkiri)

Eksperdilt ei nõuta esialgset aruannet.

Eksperdid ei pea oma aruandes käsitlema poolte argumente, mis lähevad kaugemale kohtu pädevusest.

Eksperdid peavad tegema eksperditoiminguid isiklikult ja ainult selles valdkonnas, sektoris, ja kui see on asjakohane, spetsialiseerumisvaldkonnas, milleks neil on luba, ning olema oma tegevuses hoolsad, sõltumatud ja erapooletud ning pidama kinni kokkulepitud tähtajast. Aruande tellinud isiku nõusolekul võivad eksperdid määrata konsultandi teiseste küsimuste uurimiseks.

Eksperdid peavad tegema oma tööd konfidentsiaalselt.

Eksperdid võivad keelduda aruande esitamisest ainult seaduses sätestatud alustel (eksperdiseaduse paragrahv 19).

Eksperdid esitavad oma aruanded kirjalikult. Seadusega on lubatud eksperdiaruande elektrooniline või suuline esitamine, kui aruande tellinud isik sellega nõustub.

Ekspertidel võidakse paluda oma arvamust kohtus kinnitada, täiendada või selgitada.

2. Kohtuistung

Eksperdid peavad osalema eelistungil, kui kohus seda nõuab.

Kui neil seda teha palutakse, peavad nad osalema ka suulisel ärakuulamisel, et vastata kohtu ja menetluspoolte tõstatatud küsimustele.

Eksperte küsitletakse tavaliselt kohtuprotsessi ajal.

Siin esitatud teave on kogutud projekti „Leia ekspert“ („Find an Expert“) käigus eri riikide kontaktisikutelt, kelle

■ Viimati uuendatud: 08/09/2023

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.